

Statens forurensningstilsyn
Norwegian Pollution Control Authority

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Statens forurensningstilsyn
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@sft.no
Internett: www.sft.no

Dato: 01.09.2008
Vår ref.: 2008/672 520
Deres ref.:
Saksbehandler: Jon Fonnliid Larsen, telefon: 22 57 35 73

Vurderinger av miljøkonsekvenser ved bruk av plastbæreposer

Vurderingen av forskjellige typer bæreposer viser at plastposer i et livsløpsperspektiv kommer bedre ut miljømessig enn papirposer. Plastbæreposene spiller dessuten en viktig rolle i dagens avfallshåndtering: Ca. 80 % av dem brukes som emballasje av avfall fra husholdningene. Undersøkelser viser at en svært liten andel av plastbæreposene havner i naturen. Handlenett av plast eller tekstiler er mest miljøvennlige, forutsatt at de brukes tilstrekkelig mange ganger.

Tiltak som er satt inn for å begrense bruken av plastposer internasjonalt, er alt vesentlig rettet mot poser som er tynnere og lettere enn dem som brukes i Norge, og årsaken er stort sett problemer knyttet til forsøpling og tilstopping av avløpssystemer.

SFT mener at det ut fra en totalvurdering ikke er et særskilt behov for å ta ut plastbæreposene fra markedet, selv om det er ønskelig at forbruket av posene reduseres noe. Bruk av handlenett har fått økt oppmerksomhet den siste tiden, og markedsføres nå i større grad enn før. Dette er positivt, og i dagens situasjon ser SFT derfor ikke behov for at det settes inn nye, statlige virkemidler for å redusere forbruket av plastbæreposer. SFT anbefaler likevel at utviklingen følges, og skulle det vise seg at bransjens egeninitierte tiltak ikke fører fram, vil SFT vurdere behovet for nye virkemidler.

Oppdraget

Vi viser til oppdrag fra Miljøverndepartementet, hvor SFT blir bedt om å gjennomføre en miljøkonsekvensvurdering av forskjellige typer bæreposer. Et viktig grunnlag for SFTs vurdering er vedlagte analyse, utarbeidet av Norconsult AS.

Bakgrunnsinformasjon

Det brukes ca 1 milliard plastbæreposer i Norge hvert år. Posene utgjør ca. 3 % (ca. 15 000 tonn) av totalmengden plastavfall, og ca. 1 % av alt husholdningsavfallet.

Plastbæreposer spiller en viktig rolle i dagens avfallshåndtering, og ca. 82 % gjenbrukes på en eller annen måte: 60 % av posene benyttes til å emballere restavfall, ytterligere 22 % brukes som emballasje for panteflasker, metall, glass og klær til returpunkter. De resterende 18 % av plastbæreposene ombrukes ikke til avfallshåndtering: 15 % leveres til materialgjenvinning og 3 % legges i restavfallet. Vi vet ikke i hvor stor grad disse brukes om igjen til ulike "husholdningsformål" før de kasseres.

Statistikk over forbruk, sammenholdt med antall poser i avfallsstrømmen, viser at en svært liten andel bæreposer utgjør et potensielt forsøplingsproblem. Dette underbygges av opplysninger fra blant andre Hold Norge Rent, som har gjennomført plukkanalyser.

Vurdering av miljøkonsekvenser ved bruk av ulike bæreposer

Miljøkonsekvenser ved bruk av de ulike posetyperne er vurdert med tanke på bruk av energi og ressurser i produksjonen, CO₂-utslipp, avfallsmengde og forsøpling/forurensning.

Flere internasjonale livsløpsanalyser viser at plastbæreposer kommer bedre ut miljømessig enn papirposer. Plastbæreposene i disse studiene er såkalte HDPE-poser, som er tynnere enn posene som brukes i Norge (LDPE-poser). Analysen fra Norconsult viser at våre plastbæreposer kommer bedre ut enn papirposer med hensyn til energiforbruk og avfallsmengde per pose produsert. Papirposen medfører imidlertid noe lavere CO₂-utslipp. Dette skyldes at energien som brukes i produksjonen stort sett er basert på biomasse. Det er da ikke tatt hensyn til utslipp ved transport av posene i etterkant av produksjonen. Papirposene er tyngre og tar vesentlig mer plass enn plastposene under transport.

De bionedbrytbare plastposene med vesentlig tilsetning av planteråstoff skaper problemer i plastretursystemet, fordi de forringer sluttproduktet hvis innslaget av dem blir for stort. Det er derfor ikke ønskelig at disse bionedbrytbare posene blandes med annen plast.

Handlenett i slitesterk plast eller tekstiler gir best uttelling på de miljøparameterne som er undersøkt her, forutsatt at de gjenbrukes tilstrekkelig mange ganger.

Reguleringer i andre land

Flere land har satt i verk tiltak for å redusere forbruket av plastbæreposer (primært tynne HDPE-poser) fordi de har hatt problemer med forsøpling og tetting av avløpssystemer. Enkelte land, som Bangladesh og India har innført forbud. Andre land har lagt avgifter på posene eller satset på holdningsskapende tiltak. I Irland la man for eksempel en høy avgift på HDPE-posene, slik at 90 % av disse ble borte fra markedet. En effekt av dette var en tredobling av forbruket av egne søppelposer i plast. Australia reduserte forbruket av tynne plastbæreposer med 34 %, basert på frivillighet.

Frankrike er, etter det SFT er kjent med, det eneste EU- eller EØS-land som har foreslått en regulering som medfører et forbud mot engangsposer av plast, som ikke er biologisk nedbrytbare. De har foreløpig blitt stanset av EU-kommisjonen fordi kommisjonen mener forslaget strider mot emballasjedirektivet.

SFTs anbefaling

Bæreposer av plast utgjør en liten del av dagens totale mengde plastavfall og husholdningsavfall i Norge. Plastbæreposene gjenbrukes i stor grad i avfallshåndteringen og undersøkelser tyder på at bruken av plastbæreposer heller ikke medfører noe forsøplingsproblem av betydning. Dagens plastbæreposer kommer bedre ut miljømessig enn alternative poser av papir, i et livsløpsperspektiv, mens bruk av visse bionedbrytbare plastposer ikke er ønskelig hvis posene skal materialgjenvinnes. Materialgjenvinning er en god løsning ut fra et energi- og ressursperspektiv. SFT ser derfor ikke et særskilt miljømessig behov for å ta ut plastbæreposene fra markedet.

Det produseres likevel flere plastbæreposer enn nødvendig, og det vil kunne gi en viss miljøgevinst å erstatte noen av posene som ikke benyttes i avfallshåndteringen, med handlenett av plast eller tekstiler til flergangsbruk. Vi har registrert at flere store matvarekjeder den senere tiden har begynt å promotere og selge slike handlenett. Det er positivt at bransjen selv setter i verk tiltak som kan redusere bruken av plastbæreposer. Vi har også registrert at flere kommuner har satt i verk tiltak for å fremme bruk av handlenett for å redusere bruk av plastbæreposer.

På bakgrunn av dette ser SFT ikke behov for at det settes inn nye, statlige virkemidler for å oppnå en slik reduksjon. SFT anbefaler likevel at utviklingen følges, og skulle det vise seg at bransjens egeninitierte tiltak ikke fører fram, vil SFT vurdere behovet for nye virkemidler.

Optisk avfallssortering forutsetter at hver avfallsfraksjon legges i en pose med en bestemt farge. Dette er en metode for avfallssortering som øker i omfang, og gir en potensiell mulighet for en økning av plastposeforbruket, hvis posene må kjøpes særskilt til slikt bruk. Samarbeid mellom avfallsbransjen og dagligvarehandelen om et system hvor fargete poser kan brukes til transport av varer før de blir avfallsemballasje, vil kunne bidra til at plastbæreposer fortsatt kan gjenbrukes og ha en viktig rolle i avfallshåndteringen.

Med hilsen

Ellen Hambro
SFT-direktør

Sigurd Tremoen
avdelingsdirektør

Vedlegg: Rapport fra Norconsult AS